Küsimused lastekaitsetöötajale ja lastekaitsetööga seotud spetsialistile

Lastekaitsetöötaja nimi: Birgit Mihhailov

Omavalitsuses lastekaitsetöötajana töötamise algus: 16.04.2025

Haridus:
TLÜ Sotsiaalpedagoogika (BA)
TLÜ Sotsiaalpedagoogika ja lastekaitse (MA)
Sissejuhatus perekonna psühholoogiasse ja pereteraapiasse (algkursus)

Kas on omandatud sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele? Kui jah, siis kutse kehtivuse aeg: Hetkel kutse puudub, kuid on eesmärgiks seatud.

1. Kuidas on lastekaitsetöö omavalitsuses jaotatud, kas spetsialiseerumise/ piirkonna/valdkonna alusel? Millele olete Teie spetsialiseerunud?
   Vastus: Järva Vallas on töö jaotatud piirkonnapõhiselt. Minu piirkondadeks on Koeru, Kareda ja juhtumipõhiselt Imavere ja Koigi. Järva Vallas tegelevad mõlemad laste ja perede heaolu peaspetsialistid kõikide last ja perekonda puudutavate küsimustega.

2. Palun nimetage koolitused ja infopäevad, kus olete 2024. ja käesoleval aastal osalenud ning erialane kirjandus, mida olete lugenud.
   Vastus: Osalesin 19.05.2025 STAR-i veebikoolitusel. Erialane kirjandus: [redacted] „Põlvkondadeülene pereteraapia“, [redacted] „Jess, lapsed“, [redacted] „Kuidas luua lapsega usaldusväärne ja tugev suhe“, [redacted] „Ajutorm“.

3. Kas osalete regulaarselt supervisioonidel ja/või kovisioonidel? Kus ja millal viimati?
   Vastus: Hetkel ei ole supervisoonidel osalenud, küll aga on teada, et sotsiaalosakonnale on sügisesse supervisoon planeeritud. Kovisioonid sotsiaalosakonnas toimuvad regulaarselt igal neljapäeval kell 8:30 veebi vahendusel. Lisaks toimuvad 1-2 korda kvartalis ühised kokkusaamised, kuhu on kaasatud ka koduhooldustöötajad. Antud tihe koostöö on andnud mulle, kui äsja tööle asunud spetsialistile tuge ning nägemust toimivast meeskonnatööst.

4. Kas Teile võimaldatakse osalemist tasulistel lastekaitsealastel koolitustel? Millal ja millisel tasulisel koolitusel viimati osalesite?
   Vastus: Koolitustel osalemist võimaldatakse, seda reguleerib „Järva Vallavalitsuse teenistujate lähetuse kord“, mis annab mulle võimaluse valida endale meelepärane koolitus. Teavet erinevate koolituste kohta saan sotsiaalosakonna juhataja, meililistide ning kolleegide kaudu.

5. Millist tuge ja teenuseid (sh lapse hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluses olevatele vanematele) saate oma töös lastele ja peredele pakkuda?
   Vastus: Esmalt on mul võimalik pakkuda perele enda juures esmast nõustamist, et kaardistada olukorda ning luua kontakti. Lähtuvalt juhtumist on mul on võimalik pakkuda perele psühholoogilist nõustamist või pereteraapiat koostööpartnerite Kesk-Eesti Nõustamis- ja Rehabilitatsioonikeskusest või Mõttemeel OÜ kaudu. Samuti saan protsessi kaasata Riikliku perelepitusteenuse, kelle kaasabil on vanematel võimalik hooldus- ja suhtluskorra teemadel kokkuleppele jõuda.

6. Kas Teil on võimalik pakkuda abivajavale lapsele ja tema perele peretöötaja/tugiisiku tugiteenust? Mitmele perele Teie menetluste hulgast osutatakse praegu tugiteenust?

Vastus: Järva Valla sotsiaalosakonnas töötab peretöötaja Pille Piigert, keda on võimalik perele lisatoe jaoks pakkuda. Järva Valla laste ja perede heaolu peaspetsialistidel on peretöötajaga tihe koostöö. Minu menetluste hulgast on peretöötajal hetkel aktiivseid peresid nimistus 6.

7. Kirjeldage palun lapse hooldus- ja /suhtlusõiguse vaidluse juhtumi menetlemise protsessi.
   Vastus: Protsess võib kujuneda mitut moodi. Ühel juhul pöördub kumbki vanematest otse kohtusse (tehes avalduse, kus kirjeldab olukorda ning seda, millist lahendust soovitakse). Kohus teeb määruse, millest tulenevalt kaasab menetlusse eestkosteasutuse, misläbi juhtum jõuab minuni. Teise võimalusena pöördub kumbki vanematest otse laste ja perede heaolu spetsialisti poole. Sellisel juhul tuleb mul spetsialistina luua asjaosalistega kontakt, vestelda erinevate osapooltega (nii lapsevanematega kui ka lapsega), tutvuda olukorraga. Edasi on võimalik suunata ning aidata jõuda vanematel vanemluskokkuleppeni, kui see ei õnnestu on mul võimalik kaasata protsessi koostööpartnereid (vahel on vaja paralleelselt pakkuda perele erinevaid teenuseid). Sõltuvalt juhtumist võib suunata vanemat kohtusse pöörduma, et tagada kindel suhtluskord ning stabiilne elukeskkond lapsele.

8. Kuidas on KOVis korraldatud lastega seotud PPA teatiste vastuvõtmine ja menetlusse andmine?
   Vastus: PPA teatised võtab vastu laste ja perede heaolu peaspetsialist Raili Ambos, kes suunab vastavalt piirkonnale teatise edasi.

9. Kui suure osa hinnanguliselt moodustavad lapse hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluse juhtumid lastekaitsetööst?
   Vastus: Leian, et see võib olla perioodide jooksul varieeruv. Hetkel tundub mulle, et vähemalt pooled aktiivsed juhtumid on seotud lapse hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlusega.

10. Kes on lastekaitsetöös Teie menetluses olevate hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidluse juhtumite lahendamisel koostööpartnerid? Palun lisage kontaktid: asutuse nimi ja e-posti aadress.
    Vastus:

Koostööpartneri nimi/asutus	e-posti aadress
Kesk-Eesti Nõustamis- ja Rehabilitatsioonikeskus	jarva@jarvareha.ee
Mõttemeel OÜ (Margit Jullinen)	[redacted]
Riiklik perelepitaja (Ruth Juhanson)	[redacted]
Ohvriabi (Piret Vaher)	piret.vaher@sotsiaalkindlustusamet.ee
Koeru Perekodu	koeru.lastekodu@mail.ee
Järva Valla haridusasutused	
Sotsiaalkindlustusameti konsultant (Sirje Pint)	Sirje.Pint@sotsiaalkindlustusamet.ee

11. Kuidas hindate koostööd punktis 10 nimetatud koostööpartneritest asutuste, isikutega?
    Vastus: Koostööd kõigi punktis 10 nimetatud koostööpartneritega hindan üldiselt heaks – infovahetus on toimiv, suhtlus avatud ja lahendustele suunatud. Asutused on kättesaadavad, reageerivad õigeaegselt ja püüavad lapse parimaid huve silmas pidades panustada. Sõltuvalt juhtumist toimub ka koostöö – teatud juhtumitel võtan ise koostööpartneriga ühendust, kuid on ka olukordi kus see on vastupidine. Usun, et koostööd on alati võimalik veelgi tõhustada. Näiteks

keerukate juhtumite puhul võiks toimuda rohkem ühiseid arutelusid, et kavandada pere terviktoetust.

12. Millisest teenusest tunnete puudust, sh lapse hooldus- ja/või suhtlusõiguse juhtumite lahendamisel?
    Vastus: Abiks oleks spetsialiseerunud ennetavad vanemlusprogrammid (nt konfliktsete või erimeelsustega peredele), mis toetaksid vanemaid koostöö ning vanemlike oskuste arendamisel ja lapse huvide esikohale seadmisel. Perelepitusteenusele jõuavad pered sageli alles kohtuprotsessis, või kui olukord vanemate vahel on läinud väga konfliktseks. Samuti tunnen puudust sellest, et vaimse tervise õe vastuvõtule on keeruline pääseda.

13. Milliseid meetmeid/koostöökokkulepped suhtluskorra täitmise tagamiseks KOVis rakendatakse?
    Vastus: Suhtluskorra täitmise tagamiseks on võimalik perele pakkuda perenõustamist, peretöötaja tuge, sõlmida kirjalikke kokkuleppeid, käia kodukülastustel, koostada perele ettekirjutus.

14. Mis kaalutlusel algatate/ei algata lapse hooldus-ja/või suhtlusõiguse küsimuses juhtumimenetlust?
    Vastus: Juhtumimenetluse algatamise või mittealgatamise otsusel lähtun sellest, et kaitsta lapse parimaid huve. Lähtudes sellest, et lapse heaolu, turvalisus ja areng oleksid kaitstud hindan esmalt olemasolevat informatsiooni ning probleemi olemust. Näiteks: millist informatsiooni toovad välja erinevad osapooled, milliseks on kujunenud vanematevaheline vaidlus, kas kokkuleppeid on võimalik saavutada, milline on info lasteaiast – koolist või teistest asutustest, millega pere kokku puutub. Juhtumimenetlust ei algata vaid juhul, kui probleem on episoodiline ning kergesti lahendatav. Näiteks, kui saavutan esmastel kohtumistel perega kokkulepped, mida nad suudavad täita.

15. Millele tuginedes annate lapse hooldus- ja suhtlusõiguse küsimustes kohtule seisukohti lapse olukorra ning vajaduste kohta?
    Vastus: Kohtule olen andnud seisukohti lapse olukorra ning vajaduste kohta lapsega vesteldes (väikelapse puhul teda kokkuleppeliselt talle turvalises keskkonnas vaadeldes – emotsioonid, kehakeel, žestid). Tuginen lisaks lapse arvamusele ka sellele, milline on suhe lapsel oma vanematega ning milline on vanemate tahe, hooldusvõimekus ning valmisolek lapse eest hoolitsemisel.

16. Kuidas jõuate järelduseni ning mida võtate arvesse), milline suhtluskord on lapsele parim (nt 50/50, „linnupesa“ meetod vm)?
    Vastus: Lapse jaoks parima suhtluskorra määramisel lähtun alati lapse parimatest huvidest. Arvesse võtan vastavalt lapse arengu kolmnurgas välja toodud punktidele kõiki aspekte. Lapse vanus ja arenguvajadused – nooremad lapsed vajavad sagedasemat ja stabiilsemat kontakti mõlema vanemaga, vanemate laste puhul arvestan ka nende soove, iseseisvust ja sotsiaalseid vajadusi (nt kool, hobid, sõprussuhted).
    Lapse kiindumussuhted – kes on olnud seni lapse peamine hooldaja, millised on lapse lähedussuhted mõlema vanemaga ning kui turvaliselt laps end mõlema juures tunneb.
    Vanemate omavaheline koostöövõimekus – kui vanemad suudavad teha koostööd ja hoida suhtlust rahumeelsena, on võimalik kaaluda vahelduvat

elukorraldust (nt 50/50 või „linnupesa“ meetodit). Linnupesa meetodi puhul tuleb arvestada ka perekonna majanduslikku seisu ning suutlikkust (sh kas lahkuläinud vanem elab üksinda, või on tal uus kaaslane). Olukorrad, kus lapsevanemad ei ela lähestikku ning nende vahel on suhted pingelised, tuleks kaaluda tagada lapsele nädalases üks elukoht (näiteks on tal tagatud mugav lasteaia/kooliühendus). Nädalavahetustel ning vaheaegadel on tal võimalik olla koos teise vanemaga.
Elukorralduslikud võimalused – mõlema vanema elukoha kaugus koolist, lasteaiast, huvitegevustest; vanemate tööajad ja hooldusvõimekus; võimalused tagada lapse päevakava ja rutiinide järjepidevus. Psühholoogilised ja emotsionaalsed tegurid – võimalike stressiallikate (nt sage ümberkolimine, vanematevaheline konflikt, uued partnerid) mõju lapse heaolule.
Väga olulisel kohal on lapse enda arvamus – vanusest sõltuvalt saab küsida tema arvamust ning seda analüüsides hinnata, kuivõrd saab sellega arvestada.

17. Millistel juhtudel kaasate lapse menetlusse kui vanemad on pöördunud kohtusse?
    Vastus: Lapse kaasamine kohtumenetlusse sõltub lapse vanusest, arengust ja konkreetse juhtumi asjaoludest. Lapse arvamuse väljaselgitamine on väga oluline, seda tuleks teha lapsekeskselt ning tema arengut silmas pidades. Menetlusse kaasan lapse:
    - Kui laps on võimeline oma mõtteid avaldama.
    - Kui laps avaldab soovi oma arvamuse kujundamiseks.
    - Kui on kahtlus, et lapse heaolu või õigusi on rikutud.

18. Kuidas on KOV aidanud kaasa lapse ja lahus elava vanema vahelise suhte säilitamisele ning toetamisele?
    Vastus: Kohalik omavalitsus (KOV) toetab lapse ja lahus elava vanema vahelise suhte säilitamist ja arendamist eelkõige nõustamise, vahendamise ja koostöölahenduste kaudu. Laste ja perede heaolu spetsialistina aitan vanematel leida kokkuleppeid suhtluskorras, et lapse kontakt mõlema vanemaga oleks järjepidev, turvaline ja lapse arengut toetav.
    Vajadusel suunan peresid perelepitusteenusele või pereteraapiasse, et toetada vanemate koostöövõimekust. Jälgin, et suhtluskorra täitmine vastaks lapse parimatele huvidele ja vajadustele. Kui on kohtu poolt paika seatud suhtluskord, tuleb sageli vanematel aidata seda täita.
    Tähelepanu tuleb pöörata ka olukordadele, kus vanemate vahelised pinged takistavad lapse vabamat kontakti teise vanemaga. Ennetavate ja toetavate teenustena saame KOVi poolt peredele pakkuda vanemlusprogrammi „Imelised aastad“.

19. Kuidas tagate hooldusõigusvaidluse menetluses lapsevanemate võrdse kaasatuse?
    Vastus: Hooldusõigusvaidluste menetluses tagan vanemate võrdse kaasatuse, lähtudes mõlema vanema õigustest ja kohustustest lapse suhtes. Kaasan mõlemaid vanemaid järjepidevalt, võrdsetel alustel. Suhtlen hinnanguid andmata, säilitades neutraalset hoiakut, väldin eelistuste tekkimist. Pean oluliseks infovahetust, kus kumbki vanem saab avaldada oma seisukohti, kuid mõistab ka minu rolli antud protsessis.
    Mõlemad vanemad peaksid tundma, et neile on pakutud vajaduspõhiselt toetavaid teenuseid. Nende arvamust on kuulatud ning arvesse võetud. Hooldusõigusvaidluste puhul olen koostanud kohtule arvamust, kus olen lähtunud objektiivsetest andmetest ja lapse vajadustest.

20. Mis on takistused/kitsaskohad võrgustiku töös teise omavalitsusega lapse hooldus- ja/või suhtlusõiguse menetluses juhul kui teine vanem elab teises KOVis? Kas on olemas kokkulepped, juhendid?

    Vastus: Hetkel ei oska kitsaskohti oma töö praktikas välja tuua, kuna koostöö teiste KOV-idega on olnud toimiv. Olukordades, kus teine lapsevanem elab teises KOV-is on tekkinud küsitavus näiteks vanemate info õigsuse ning kodukülastuse osas, mida koostöiselt lahendada. Ennetavalt kitsaskohtadest rääkides, võib ilmsiks tulla info jagamine kahe KOVi vahel, kuna andmekaitse tõttu tuleb leida tasakaal seaduste ja lapse parimate huvide vahel.

21. Tooge palun välja häid praktikaid (nt ühised kodukülastused, arutelud), kuidas on suhtluskorra toimimist vanemate vahel rahumeelselt tagatud.

    Vastus: Hea praktika on see, kui olen saanud ühisel arutelul saavutada olukorra, kus vanemad räägivad kordamööda ning kuulavad ka teise osapoole arvamust. Lisaks kui on õnnestunud hoida tugevaid emotsioone kontrolli all, mis on andnud võimaluse kokkulepete saavutamiseks. Positiivne on olnud juhtum, kus lapsevanem sai lapsega aega veeta mänguväljakul teise lapsevanema ja minu juuresolekul - õhkkond oli positiivne ning kokkulepitud lahkuminek toimis.

22. Milliseid takistusi on vanematel esinenud suhtluskorra täitmisel?

    Vastus: Üheks peamiseks takistuseks on vanematevahelised pinged ja konfliktid – vanemad ei taha ühes seltskonnas viibida, kaasavad lapse üleandmiseks kolmandaid isikuid. Samaväärne takistus on olnud ka ebapiisavad kokkulepped, ebaselge suhtluskord või suhtluskorrast kinni pidamine – kui suhtluskord on liiga üldine, või tekib tegelikku eluolusse muutujaid tekivad sageli juurde ka takistused. Paaril juhul on tekitanud vanema elukoha kaugus takistusi, samuti lapse enda soovimatus. Probleeme on tekitanud ka vanemate erinevad kasvatusstiilid ning päevakava – laps hakkab eelistama ühte vanemat teisele. Suhtluskorra täitmise takistavaks teguriks on kõigele muule lisaks olnud ka vanematel uute partnerite ja pereolukordade tekkimine (sh uue lapse sünd, elukoha muutus). See on muidu toiminud vanematevahelise suhte uuesti konflikteks muutnud.

23. Kas kohus on pannud kohustusi lastekaitsetöötajale/KOVile suhtluskorra tagamiseks vanemate vahel? Kuidas te olete need olukorrad lahendanud? Milline on lapse üleandmise ettevalmistuse protsess (sh töö vanema ja lapsega)?

    Vastus: Kohus on esialgse õiguskaitse lahendamise korras toonud välja, et vanema ja lapse vahelised kohtumised teostada KOV-i spetsialisti juuresolekul. Lahendanud olen selliselt, et lapsevanem on teinud enne lapsega kohtumist kanepitesti, välistamaks joobe. Kohtumised on toimunud osapoolte kokkuleppel, lapsele turvalises keskkonnas.

24. Mida teete kui lapse üleandmine ei õnnestu?

    Vastus: Kui lapse üleandmine ei õnnestu, selgitan esmalt välja olukorra põhjused, kaasates vajadusel mõlemad vanemad, et mõista takistusi ja leida lahendus lapse parimates huvides. Rõhutan vanematele lapse õigust suhelda mõlema vanemaga ning vajadust täita kokkulepitud või kohtu määratud suhtluskorda. Kui olukord kujutab lapse heaolule ohtu (nt tõsised konfliktid, emotsionaalne mõjutamine), teavitan vastavalt vajadusele ka kohut või Sotsiaalkindlustusametit.

25. Kas KOV hindab regulaarselt üle lapse abivajaduse ka siis kui on olemas vanemate vaheline kokkulepe (või kohtulahend) suhtluskorra täitmiseks?

    Vastus: Kohtuotsus või vanemate vaheline kokkulepe annab kindla raami, millest kinni pidada, kuid kindlasti hindab KOV, kuidas kokkulepe lapse huvidele ja

vajadustele vastab aja jooksul vastab. Peresuhted on pidevas muutumises, sellest tulenevalt on vaja lapse abivajadust hinnata ning vajadusel teha suhtluskorras muudatusi.

26. Millal ja kuidas selgitate lapsele suhtluskorra otsus(t)e täitmise vajadust?
    Vastus: Lapsele selgitan suhtluskorra otsuste täitmise vajadust eakohaselt, arvestades lapse arengut ning emotsionaalset seisundit. Kui see on võimalik, selgitan lapsele milliseid kokkuleppeid vanemad omavahel teevad. Annan lapsele teada, et suhtluskord on vajalik, et hoida ning võimaldada positiivseid suhteid mõlema vanemaga. Ei jagaks lapsele vanemate kohta hinnanguid, vaid peegeldaks arusaama, et koostöö on oluline, et tagada lapsele stabiilne elu.

27. Kas ja kui palju räägite asjaolud läbi osapooltega lapse üleandmisel? Kuidas tagate lapse heaolu üleandmise protsessis? Lapse üleandmisega seotud asjaolud räägin alati osapooltega läbi. Peamised kokkulepped ja teemad, mida arutame on seotud üleandmise aja ja kohaga – sobitumine lapse ja vanemate päevakavasse. Väga oluliseks olen pidanud selgitada vanematele lapse ettevalmistamist – lapsel hoolimata vanusest on oluline teada, mis teda ees ootab. Selliselt saab tekkida turvalisus ning emotsionaalne valmisolek. Olen vanematele väljendanud, et laps tajub nendevahelisi pingeid – lapse juuresolekul tuleks käituda rahulikult ning täiskasvanulikult. Olen pakkunud vanematele üleandmiseks neutraalset asukohta enda juuresolekul.

28. Mis on teie praktikad, kui laps on teisest vanemast kaugenenud?
    Vastus: Minu praktikas olen pidanud mõistma, milline on vanema ja lapse motivatsioon või selle puudus, kui nad on omavahel kaugemaks muutunud. Kas ja kuidas nähakse olukorra muutust – kas minevikus on olnud muresid, mis on jäänud lahendamata ning sellest tulenevalt on suhted jahenenud. Antud küsimuses olen lähenenud juhtumipõhiselt ja kõigi heaolu arvestavalt. On tulnud välja, et teine vanem on oma käitumisega tekitanud kagenemist juurde. Sellisel juhul tuleb osapoolega vestelda ning selgitada, miks lapse arenguks/heaoluks/tulevikuks on oluline, et tal on võimalus suhelda mõlema vanemaga.

29. Kuidas tunnete end hooldus – ja/või suhtlusõiguse vaidluse juhtumites? Millist tuge vajate?
    Vastus: Hooldus- ja/või suhtlusõiguse vaidlused on sageli keerulised ja emotsionaalsed, kuna need on otseselt seotud lapse heaoluga. Tunnen, et minus on tasakaalu, mis aitab leida õiglust ja neutraalsust vanemate vahelistes erimeelsustes. Samas, on vanemate ootused sageli väga vastandlikud, mis tekitavad väljakutset. Usun, et leian oma töös tuge kovisoonidelt ning täiendkoolitustelt.

Vajadusel lisage palun infot olulistel lastekaitse teemadel, mida pole käesolevas küsimustikus käsitletud, kuid mida peate oluliseks.